

Oponentský posudek na diplomovou práci Vladimíry Frolkové "Pojetí a sebepojetí studenta SPŠZ (pedagogika FF UK, kombinované studium, 2006)

Vladimíra Frolíková se jako učitelka cizích jazyků na průmyslové škole zabývala otázkou sebepojetí studentů, zaměřila se zvláště na pojetí úspěšného a neúspěšného studenta. Studie je pozoruhodným pokusem o vhléd do života adolescentů.

Autorka vychází z propozice, že sebepojetí adolescenta jako studujícího střední školy a člověka je "z větší části totožné a je velkou měrou ovlivňováno a formováno pedagogickým procesem" (s. 9). Poukazuje na rozličnost vlivů a očekávání různých učitelů, jakož i na nároky, které jsou kladeny prostřednictvím jednotlivých předmětů; (u tabulky na s. 16 postrádám komentář k tomu, jak byly získány jednotlivé hodnoty.) kapitole schází závěr. V kapitole o posuzování úspěšného studenty učitelem autorka cituje Heluse, který podtrhuje složitost konstruktů, který si učitel vytváří z vjemu žáka. Je ovšem otázkou, zda způsob, jakým učitel žáka nahlíží, je autorkou pojímán jako takový složitý konstrukt.

V problematice, kterou autorka sledovala, je vždy obtížné se vyvarovat subjektivních soudů a hodnocení. Zde se dá říci, že autorka se tomuto pokušení zcela nevyhnula. Na s. 34-35 vložila první dvě vysoce subjektivní pasáže, které by bylo asi vhodnější nahradit posouzením nezaujatých kolegů - a zprůměrováním těchto posudků. Jak učitel subjektivně soudí o studentech a jak o nich mluví - to by si zřejmě navíc vyžádalo zpracování dalších výzkumných postupů; resp by mohlo být tématem samostatného výzkumu. Je zajímavé, že autorka nejpozoruhodnější pasáže práce, které jsou věnovány klasifikační strategii školy a tím jak tato v důsledku pokrývá ambice žáků (s. 38), vložila do subkapitoly o studentových kritériích úspěšnosti (s. 37) K tomu je možné též poznamenat, že by bylo vhodné namísto ambicí spíše hovořit o motivační a aspirační úrovni.

V kapitole o sebereflexi učitele (s. 39n) jsou problémy oblasti sebereflexe; autorka se pohybuje v rovině deskriptivní, mapující oblast sebereflexivních aktivit. Za klíčové nakonec považuje percepční dovednosti, do které zařazuje i schopnost interpretovat sociální svět. Od toho se pak odvíjí celá analýza vytváření sebepojetí úspěšného a neúspěšného studenta - jak ze strany studujících, tak i učitelů.

Na s. 47 autorka hovoří o tom, že učitel měl srovnávat své pojetí s jinými učiteli, požádat je o jejich názor... event. provést korekci své klasifikace (!?). Není však jasné na základě jaké motivace by učitel měl do těchto aktivit pouštět; neboť je evidentní, že by si jimi mohl výrazně zkomplikovat život. Sama k tomu později dodává (protože si zřejmě uvědomila obtížnost realizace tohoto návrhu), že jde o "doporučení" (s. 51).

Tabulka na s. 57 není jasná. Postrádám k ní komentář, který by čtenáři objasnil jaké známky (známku) vlastně autorka uvádí.

Od s. 59 je do textu vloženo několik subjektivních pasáží, která je ukázkou jakési sebereflexe autorky ad hoc (další pasáže jsou na s. 62 - 63, a v tabulce na s. 70 - 71, kde je první sloupec založen na autorčině vlastním "hodnocení"); podobně je subjektivně zabarven první odstavec závěrů na s. 81.

Z dalších poznámek k zamyšlení si dovoluji uvést:

tam, kde je v úvodních kapitolách řeč o úzkosti, jde spíše o strach (pokud by šlo skutečně o úzkost, jednalo by se zřejmě o naladění osobnosti, které nemůže být dáno školou, ale spíše zkušenostmi z raného dětství nebo dokonce geneticky)

s. 26: první formulace navozuje otázku, co jsou vlastně skutečné vlastnosti - a zda právě takové vlastnosti nejsou společenský konstrukt...

s. 26: má být "ukazatelů" místo "ukazatelích"

Citace vložené do textu: srovnej s. 21, více.. s. 27, atd. nejsou šťastné!

U tabulek v přílohách postrádám obsah a popis, proč byly vlastně tabulky do příloh zařazeny.

Přes některé náměty k diskusi, lze práci považovat za náročnou. Autorka se pohybovala ve velice choulostivé oblasti, kde je nutné postupovat s vysokou mírou obezřetnosti. Řadu technik výzkumu a postupů zvolila velice šťastně. Mnohé výsledky umožňují čtenáři vhledy do zkoumané problematiky. I když by bylo možné výzkum rozšířit, autorka zvolila dosti složitý postup a mapovala krok za krokem vytyčený terén. Přes drobné připomínky a náměty k další diskusi lze konstatovat, že autorka prokázala dobrou orientaci v dané problematice a splnila požadavky kladené na diplomové práce. Navrhovaná klasifikace: výborně

doc. PhDr. Jaroslav Kot'á

